

המשמעות הפנימית של מסך שער החצר

הקדמה

בפרשתנו משה אוסף את כל בני ישראל ומעביר להם את ציווי ה' לבניית המשכן וכליו. מסביב למשכן הייתה חצר גדולה אשר הייתה מוקפת בעמודים וקלעים (מעין רשתות קלועות). בכניסה לחצר הייתה מעין פרוכת בד ארוג הנקראת 'מסך שער החצר'.
 "וּמִסְךְ שַׁעַר הַחֲצֵר... וְעֹשָׁרִים אַמָּה אָרְךָ וְקוֹמָה בְּרוּחַב חֲמֵשׁ אַמּוֹת לְעֵמֶת קַלְעֵי הַחֲצֵר." (פח. יח)

השאלה המרכזית

רש"י מפרש: "לְעֵמֶת קַלְעֵי הַחֲצֵר – כַּמְדַת קַלְעֵי הַחֲצֵר."
 בדרך כלל פירוש רש"י על התורה למילה 'לְעֵמֶת' הוא בשני האופנים הבאים:
 א. 'כנגד' - ממול
 ב. 'למעלה' – מעל, יותר מ-
 מדוע רש"י מפרש הפעם 'כמדת' ?

הביאור

רש"י אינו משתמש בפירושים קודמים כמו 'כנגד' או 'למעלה' משום שמסך שער החצר היה **לצד** קלעי החצר ולא כנגד במשמעות של 'ממול'. אך עדיין צריך להבין את משמעות המילה '**כמדת**'.

בפרשת תרומה מופיע תיאור מחיצות חצר המשכן: "אָרְךָ הַחֲצֵר... וְקוֹמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת" (כז, יח) מפרש רש"י: "וקומה חמש אמות, גובה מחיצות החצר הוא רוחב הקלעים". כלומר לפי הפשט גובה הקלעים הוא – 5 אמות, וכן גם גובה מסך שער החצר – 5 אמות.

רש"י מתעכב על המילים לְעֵמֶת קַלְעֵי הַחֲצֵר, כי שלוש מילים אלו הן מיותרות. אם משמעות המילה לְעֵמֶת היא **יותר** מהקלעים, כלומר שמסך שער החצר יהיה גבוה יותר ב-5 אמות מגובה הקלעים מדוע צריכה התורה לציין את הגובה בדרך ארוכה, כאשר יכול היה להיות כתוב בקצרה – "קומה ברוחב **עשר** אמות". (5 אמות גובה הקלעים + 5 אמות התוספת של **יותר** ב-5 אמות מהקלעים)

לכן רש"י נדרש להסביר שהפסוק בא לומר שמסך שער החצר היה 5 אמות בלבד, ואת ה**סיבה** לכך – משום ששער החצר היה צריך להיות **כמדת** קלעי החצר. כלומר שער החצר במהותו הוא **חלק** מן הקלעים ולכן הגובה שלו צריך להיות זהה בדיוק לגובה הקלעים – 5 אמות.

החידוש שגובה 'מסך שער החצר' הוא במהותו חלק מן הקלעים יובן יותר לפי הסבר מחלוקת 'הראשונים' לגבי התנאי לקביעת מזוזה:
 א. **הרמב"ם** – כאשר קיימת דלת.
 ב. **הראב"ד** – פתח ללא דלת גם חייב במזוזה.

המשמעות הפנימית של מסך שער החצר

הביאור

מחלוקתם תלויה בהגדרת מהותה של דלת, וההשלכה המעשית לגבי חובת מזוזה:
א. חלק מן השער – מהותה של הדלת היא **פתיחה**, כלומר כניסה ויציאה.
 במצב זה חובת המזוזה חלה רק כאשר לפתח יש דלת.
ב. מהות בפני עצמה – **סגירה**. הדלת בעצם **סותמת** את החלל הפתוח שהיה ללא דלת.
 במצב זה חובת המזוזה חלה גם כאשר אין דלת.

ממחלוקת זו ניתן לראות את שיטת רש"י בפירושו על התורה.
 כשם שמהות הקלעים היא **סתימה**, כך גם מהותו של 'מסך שער החצר'.
 עניין זה מתבטא גם בשמו **מסך** שהוא לשון 'מגן', סוגר.
 וכן בנוגע לעניין לחובת מזוזה סובר רש"י בגמרא באופן דומה למהות הדלת – **סתימה**,
 שגם פתח ללא דלת חייב במזוזה.

יינה של תורה

'דלת' בפנימיות העניינים היא 'ספירת המלכות',
 משום שהיא המקשרת בין עולם האצילות לבין לשאר העולמות, וכן בין עולם לעולם.
 בספירת המלכות יש 2 עניינים:

א. מסתירה את הספירות שמעליה, ולכן נקראת 'ים' שמסתיר ומעלים.
ב. מגלה בעולמות הנמוכים יותר את אור עולם האצילות, ולכן נקראת 'ארץ'.

והשאלה היא מה העניין העיקרי של ספירת המלכות – **הסתרה או גילוי** ?

התשובה לכך נמצאת בפירושו של רש"י.

לפי הפשט (עולם העשייה) - מהותו של המסך, הדלת, ספירת המלכות, היא כמהות הקלעים – **הסתרה וסתימה**.
 ולכן עולם זה נקרא 'עולם הקליפות והסיטרא אחרא' משום שמורגשת פה בעיקר העלמה והסתרה על אלוקות,
 שנגרמת מפעולת ההסתרה של ספירת המלכות.

המטרה – לבטל את ההעלם ולגרום לגילוי אלוקות למטה.

ולכן לא כתוב בפרוש **כמדת** קלעי החצר שמשמעותה זהה ושווה ממש, משום ש'מסך שער החצר'
 איננו זהה ממש לקלעים שמטרתם הסתרה והעלמה תמידית, אלא **התורה נותנת כוח לשנות** את המסך ולהפוך אותו
 לעניין של **פתיחה וגילוי**, עד לגילוי התמידי שיהיה לעתיד לבוא בגאולה השלימה: " וְנִגְלָה כְּבוֹד ה'..".